



Jaargang 6, nr. 1

mei 2004

Molenpraat

Vrijwilligers vóór

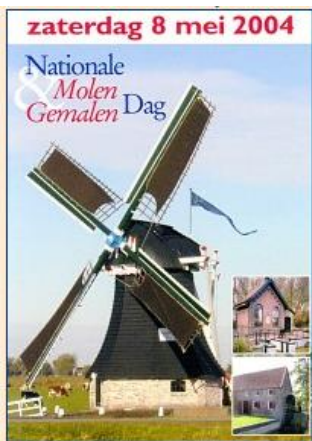
Uw donatie 2004

Ook nu treft u bijgaand weer een acceptgiro aan voor uw donatie voor dit jaar. Voor een minimum bedrag van € 12 mag u zich donateur / vriend van molen de Windlust (blijven) noemen.

Het bestuur dankt alle donateurs bij voorbaat voor hun bijdrage.

Nationale Molendag en Gemalendag 8 mei 2004

Op zaterdag 8 mei organiseren De Hollandsche Molens en het Gilde voor Vrijwillige molenaars de jaarlijkse Molen- en Gemalendag. Daarnaast is het ook Nationale Fietsdag. Vanzelfsprekend zal ook onze molen op die dag open zijn en zo mogelijk in bedrijf.



Ook in 2003 is weer zeer veel werk verzet door onze vrijwilligers, waarvan u de namen vindt op de achterpagina van deze Molenpraat. Als dank voor hun inzet werd hen, mede namens de eigenaar van de molen, op 30 maart j.l. een etentje aangeboden in de Vang. Leuk toch om te zien hoe zo'n gemeenschappelijke interesse de basis vormt voor een buitengewoon gezellige happening.

Verderop zal worden ingegaan op een aantal concrete zaken die door de vrijwilligers zijn uitgevoerd. Deze lopen uiteen van het schoonhouden van de molen en omgeving tot allerlei technische zaken en diverse archiefactiviteiten.

Het werk dat de vrijwilligers verzetten is zodanig van omvang en verscheidenheid dat we binnen het bestuur de begeleiding ervan hebben verdeeld. Zo zal Tinus Verwijmeren, geassisteerd door Fred Heidt, al het werk coördineren dat te maken heeft met het draaien van de molen, het schoonhouden en het trouwen op de molen. De 'klussenploeg' doet allerlei technische klussen en al het schilderwerk; de eerste man vanuit het bestuur voor de coördinatie hiervan is Wim Waayer, bijgestaan door Hans Klompenhouwer. Alles wat te maken heeft met de diverse archieven, onze donateurs en de financiën valt onder Aad van der Velden.

BELANGSTELLING
*om ook vrijwilliger te worden ?
Van harte welkom...
meld u aan bij onze secretaris !!*

Groot onderhoud

Naast de vele kleine onderhoudswerkzaamheden die de molenaars en de overige vrijwilligers uitvoeren in de molen, moet er soms een molenmakersbedrijf aan te pas komen. De firma Verbij uit Hoogmade is zo'n bedrijf en twee van hun medewerkers zijn in juli van het afgelopen jaar een week lang bezig geweest met een aantal werkzaamheden die te moeilijk of te gevaarlijk zijn voor onze vrijwilligers. De belangrijkste klus die ze hebben gedaan is het zogenaamde doorschuiven van de roeden. De roeden (dat zijn de doorlopende stalen ko-

kers van de wieken) zijn daarvoor losgemaakt in de askop door verwijderen van de wiggen die ze op hun plaats houden. De roeden (met elk twee wieken) zijn daarna beurtelings 60 à 70 cm doorschoven, waarna deze delen schoon zijn gemaakt en opnieuw in de verf gezet. De roeden zagen er verder goed uit en na het schilderen zijn ze weer met de wiggen vastgezet in de askop.

Omdat het gevluht (dat is het wiekenkruis) 'wanwichtig' was, zijn op uitdrukkelijk verzoek van de molenaars de roeden beter uitgebalanceerd en

daarvoor was ongeveer 12 kg lood nodig.

Verder is de grote bovenas ongeveer 7 mm naar voren geschoven, omdat de askop soms tegen het steenbord liep.

Tenslotte zijn alle kammen en staven (de 'tandwielen' van de molen) gecontroleerd, de vangstukken (de remmen) bijgesteld en is de springbeugel (over de achterkant van de bovenas) 10 mm lager gezet.

De molenmakers schreven in het logboek dat ze met veel genoegen hebben meegewerkt aan de prach-

Vrijwilligerswerk nader bekeken

'Gouden' raampjes

Enkele houten raampjes op de wat hoger gelegen zolders van de molen waren in een dermate slechte staat dat bijna iedereen zou zeggen: weg ermee, laat maar nieuwe maken. Niet aldus Jan van Wees, onze onvolprezen vrijwilliger: "Ik weet niet of het lukt, maar ik ga toch proberen of ze niet te repareren zijn".

Zorgvuldig heeft hij al het verrotte hout verwijderd en daarna met nog meer zorgvuldigheid (en heel veel geduld) de gaten gevuld met nieuw hout en vulmiddel. Na veel schuurwerk en diverse lagen grondverf en aflakken in Zuid-Hollands molen-

groen en molengeel was het resultaat verbluffend. Nieuwe raampjes hadden niet mooier kunnen zijn, om maar te zwijgen van wat die gekost zouden hebben.

Honderden meters schilderwerk

De stelling van de molen is rondom de jaarwisseling 2002/2003 geheel vernieuwd. Daarover schreven we reeds in de vorige Molenpraat. Onder leiding van Leo hebben Leo Meewisse, Hans van der Goes, Peter van der Drift en Karel Ferbuyt alle onderdelen vooraf al tweemaal geschilderd. Opgeteld bedraagt het oppervlak van de kolommen, de buitensluitingen

(liggers) en het hekwerk van de stelling ongeveer 130 m². Met tweemaal aflakken na gereed komen van de stelling hebben we het dus totaal over meer dan 500 m² die onder de handen van de vrijwilligers zijn doorgegaan. En of dat nog niet genoeg is heeft het bestuur gevraagd in 2004 nog een derde aflaklaag aan te brengen. Als dat is gebeurd kan de molen er voorlopig wel weer even tegen.

BELANGSTELLING
om ook vrijwilliger te worden ?
Van harte welkom...
meld u aan bij onze secretaris !!

Maalkoppels schoongemaakt en afgesteld

De afgelopen maanden zijn de molenaars, maar in het bijzonder de vrijwilliger Jan van Wees heel wat uren bezig geweest om de twee koppels maalstenen schoon te maken en weer klaar te maken voor het malen van graan. Elk koppel bestaat uit twee vlak boven elkaar geplaatste platte ronde stenen met een diameter van ca. 1,6 meter en een dikte van 40 cm. De onderste steen is de vaste steen, de bovenste kan draaien, aangedreven door de molenwieken. De stenen hebben op de 'raakvlakken' spiraalvormig verlopende groeven waartussen het graan wordt vermalen. Omdat er plannen zijn in de toekomst wel-

licht weer graan te gaan malen moesten de stenen goed schoon worden gemaakt en gecontroleerd op de juiste werking. Daarvoor moesten de bovenste stenen omhoog worden getild en gedraaid, een zwaar en nauwkeurig werkje; de steen weegt ongeveer 1200 kg. Na zorgvuldig schoonborstelen en het opknappen van de lagering van de draaiende delen konden de stenen weer op hun plaats worden gebracht en kon er worden proefgedraaid. Er was heel wat inzet en technisch vernuft voor nodig om deze klus te klaren. Maar dankzij het technisch inzicht en het gezond verstand van betrokkenen is het

tot in de puntjes in orde gekomen, zonder dat daar professionele (lees: dure) deskundigen aan te pas behoefden te komen.



Ook molenaars zijn vrijwilligers

Het wordt misschien wel eens vergeten, maar ook onze beide molenaars zijn vrijwilligers. Ze brengen met veel enthousiasme, maar geheel belangeloos vele uren op de molen door. En als het weer het maar even toelaat laten ze de molen draaien. Op de molen bevindt zich een verzegelde teller die keurig bijhoudt hoeveel omwentelingen de wiekenas



maakt; afhankelijk van dat aantal wordt er jaarlijks door de Provincie een draaipremie uitgekeerd. De molenaars beschouwen het als een erezaak om elk jaar weer met een zo hoog mogelijke score af te sluiten (en dat niet alleen vanwege de premie!). Vooral vanwege de periode dat er niet gedraaid kon worden (bouwen nieuwe stelling),

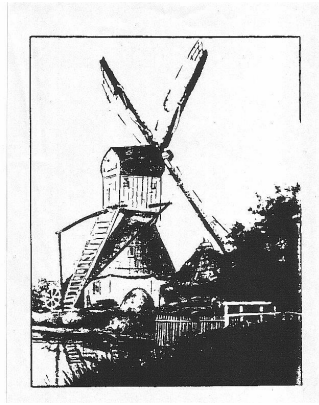
maar ook omdat er (alsof de duvel er mee speelde) nogal wat zaterdagen waren met weinig of geen wind, werd het jaar 2003 afgesloten met 'slechts' 133.482 omwentelingen (premie 410 euro). Om een voorbeeld te geven: op de Open Monumentendag ging gedurende de hele lange dag de hoofdas niet meer dan 77 keer rond terwijl er bij een beetje wind op een dag gemakkelijk 4000 omwentelingen worden gemaakt.

Historisch: Windlust verving wipkorenmolen

Uit archiefonderzoek is gebleken dat op de plaats waar nu de Windlust staat al een korenmolen stond voordat onze molen in 1885 van Delft naar Nootdorp werd verplaatst. Er stond vroeger een zogenaamde wipmolen, die als functie had het malen van graan. De wipmolen was ongeveer 180 jaar oud toen hij in 1885 werd afgebroken om plaats te maken voor de Windlust. De Windlust werd gebouwd op de achtkantige fundering van de wipmolen. Op de begane grond en op de meelzolder van de Windlust kan men zoldervloerbalken zien die de functie van roede (wiekenbalk) hebben gehad. De kans is groot dat die roeden afkom-

stig waren van de afgebroken wipmolen.

De Windlust stond van 1781 tot



De voorganger van de huidige Windlust

1885 op de Delftse stadswal, tussen de Koepoort en de Oostpoort, ter hoogte van de Hopsteeg (heet nu Hopstraat). De verhuizing hield in dat alles boven het stenen gedeelte werd gedemonteerd en in Nootdorp weer werd opgebouwd op de nieuw gemetselde onderbouw. Deze onderbouw werd dus vermoedelijk gebouwd op de fundering van de wipmolen.

Bijgaand een tekening van de wipmolen die in Nootdorp heeft bestaan. Nijver speuren van de heren Verwijmeren en van Wees brachten deze prent boven water. Hij bleek in het bezit van de Stichting Molendocumentatie te A'dam.

Nog meer wetenswaardigheden

scheuren in de stenen onderbouw
Onze molenaars hebben jaren geleden al gezien dat de stenen onderbouw aan de zuidkant, op stellinghoogte, een flinke scheur vertoont. Sindsdien wordt er regelmatig gemeten waaruit blijkt dat de scheur langzaam maar zeker wat breder wordt. En dat niet alleen, ook op de tegenoverliggende zijde is een scheur zichtbaar geworden. Hoe het komt dat er nu, 120 jaar na het bouwen van de molen, scheuren optreden? We weten het (nog) niet, maar misschien heeft het zware verkeer langs de molen ermee te maken. Hoe dan ook, het baart eigenaar en bestuur wel zorgen. Het zou kunnen leiden tot de noodzaak van een drastische ingreep.

vlaggenstok en windvaan
Het was al lang een wens van de molenaars dat er een vlaggenstok met windvaan op de molenkap geplaatst zou worden. Die wens ging oktober vorig jaar in vervulling. Vanaf die dag kan er dus een vlag worden gehesen op de molen. De windvaan maakt het voor de molenaars veel gemakkelijker om de molen (het wiekenkruis) goed op de wind te zetten.

molen uitgebreid in TV-beeld
Op zondag 15 februari werd in het Dobbplasgebied een wereldbekerwedstrijd veldrijden verreden. Dat was voor de molenaars voldoende aanleiding om die dag de molen met vlaggetjes te laten draaien. Ondanks de zwakke wind kon de molen toch in

beweging worden gehouden. En dat was niet voor niets, want de molen kwam vele malen in beeld tijdens de uitzendingen van dit wielerspektakel op TV.



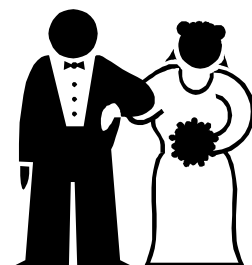
Ook 's winters is de molen een plaatje

Bijzondere huwelijken

In 2003 vonden er 14 huwelijken plaats in de molen. Elk huwelijk is een bijzondere gebeurtenis, maar een 'Engels huwelijk' met bijna alleen maar buitenlandse aanwezigen was toch wel extra bijzonder. Een ander stel wilden per se in het geheim trouwen en er moest zelfs gezorgd worden voor getuigen. Na de plechtigheid belden bruid en

bruidegom hun ouders om mee te delen dat ze zojuist getrouwd waren en dat er nog een feest zou volgen. En dan was er dat huwelijk waarbij de bruid direct na de ceremonie aan twee kinderen tegelijk de borst gaf. Vermoedelijk hadden we óók nog een primeur: het zal vast wel de eerste keer zijn geweest dat twee mannen in een mo-

len elkaar het jawoord gaven.



STICHTING VRIENDEN VAN DE WINDLUST TE
NOOTDORP (VWN)

Secretariaat: Sytwinde 148, 2631 GW Nootdorp
Telefoon 015-3109646 Fax 015-3105278
KvK nr. 27172347 Rabobank Nootdorp 13.73.36.020

SAMENSTELLING BESTUUR

eigenaar:

de heer L.(Leen) van der Lee

bestuur:

Wim Waayer	voorzitter
Tinus Verwijmeren,	secretaris
	molenaar
Aad van der Velden	penningmeester
	Molenpraat
Fred Heidt	molenaar
Hans Klompenhouwer	lid

vrijwilligers:

Peter van der Drift
Karel Ferbuyt
Louise en Jaco van Hekke
Louise Hendriks-Rodijk
Hans van der Goes
Jan Langeveld
Leo Meewisse
Dirk Pereboom
Jan van der Sman
Jeanne Waaijer-Blokland

*De financiën van de Stichting Vrienden
van de Windlust te Nootdorp*

Aan het einde van het jaar 2002 beschikte de stichting over een eigen vermogen van ruim 11.000 euro. Op 28 euro na was dat ook het geval aan het van einde 2003. Vanuit de donateurs werd in 2003 een bedrag ontvangen van vrijwel precies 4400 euro en de overige inkomsten (voornamelijk de vergoedingen voor trouwen op de molen) brachten bij elkaar ongeveer 1450 euro op. Een kleine rekensom leert dat we (de stichting) in 2003 dus 5850 euro aan de molen hebben besteed. Het grootste deel van dat bedrag (5000 euro) betrof een bijdrage van de stichting aan de zeer hoge kosten voor de nieuwe stelling en het herstel van de rietdekking. Verreweg het grootste deel van de kosten is gedragen door de eigenaar van de molen.

Molentechniek, zeilvoering

De aandrijvende kracht voor elke windmolen is de wind. Als de molen wel draait maar er wordt niet gemalen dan zegt men dat de molen 'voor de prins maalt', een gezegde dat stamt uit de 80-jarige oorlog toen de Spaanse bezetter vooral niet de indruk mocht krijgen dat we verhongerden.

Onbelast draaien vraagt aanzienlijk minder energie dan wanneer er wordt gemalen. Met behulp van de zeilen op de wieken kan de molenaar meer of minder wind en dus windenergie vangen. Bij voldoende wind kan de molen ook zonder zeilen (met blote benen) draaien.

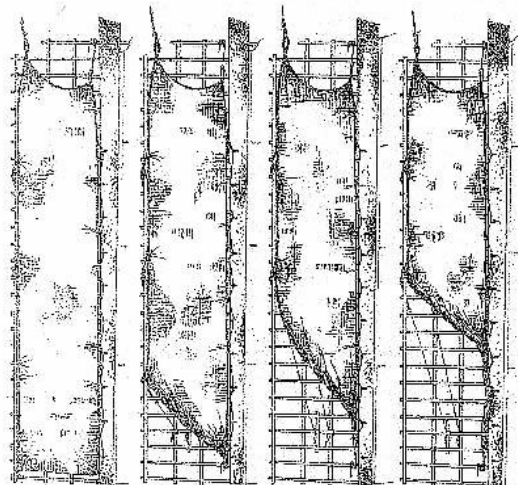
Het is van groot belang dat de molenaar de windkracht goed inschat en het verloop van het weer goed in de gaten houdt. De molen moet goed op de wind staan, met het wiekenkruis nagenoeg haaks op de wind. De zeilvoering moet zodanig zijn dat de molen enerzijds wel blijft draaien maar anderzijds niet op hol slaat.

Vroeger was elke molenaar een echte kenner van het weer en hij gebruikte deze kennis en zijn ervaring om steeds tijdig de molen te kruien of de zeilvoering aan te passen. In onze tijd hebben de vrijwillige molenaars ook nog andere hulpmiddelen ter beschikking, zoals de weersverwachtingen op radio, TV en teletekst.

Zeilen kunnen op alle vier de wieken worden aangebracht, maar als er zeil wordt gevoerd moeten in ieder geval de twee tegenover elkaar gelegen wieken dezelfde zeilvoering hebben. Naast draaien zonder zeil onderscheiden we:

- 1 vol zeil
- 2 duikertje
- 3 lange halve
- 4 halve

Als er zelfs voor draaien zonder zeilen te veel wind staat dan kunnen bij twee wieken de 'steekborden' worden uitgenomen (draaien met 'geknipte' nagels) en/of kan de molen niet haaks op de wind maar iets eronder worden gezet. Waait het dan nog te hard dan zal de molenaar besluiten de molen te 'vangen' (afremmen en stoppen) en aan de ketting te leggen. Als het u interesseert, kom dan gerust eens langs als de molen draait: de molenaar zal u gaarne laten zien hoe een en ander er in de praktijk uitziet.



1 2 3 4